

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

БОНДАР СЕРГІЙ ВОЛОДИМИРОВИЧ

УДК 343.985:351.74

**ВЗАЄМОДІЯ СЛІДЧИХ ПІДРОЗДІЛІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ
УКРАЇНИ З ПРАВООХОРОННИМИ ОРГАНАМИ ІНШИХ ДЕРЖАВ
ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ ЗЛОЧИНІВ У СФЕРІ
БАНКІВСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ**

12.00.09 – кримінальний процес та криміналістика;
судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність

**Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата
юридичних наук**

Київ–2020

Дисертацією є рукопис

Робота виконана в Національній академії внутрішніх справ,
Міністерство внутрішніх справ України

Науковий керівник доктор юридичних наук, професор,
заслужений діяч науки і техніки України
Чернявський Сергій Сергійович,
Національна академія внутрішніх справ,
проректор

Офіційні опоненти:

доктор юридичних наук, професор
Лисенко Володимир Васильович,
Університет державної фіскальної служби України,
професор кафедри кримінального процесу та криміналістики

кандидат юридичних наук, доцент
Давиденко Валерій Степанович,
Приватне акціонерне товариство «Вищий навчальний заклад
«Міжрегіональна академія управління персоналом»,
професор кафедри управління безпекою,
правоохоронної та антикорупційної діяльності
навчально-наукового інституту права імені князя Володимира Великого

Захист відбудеться 25 червня 2020 року о 12 годині на засіданні спеціалізованої
вченої ради Д 26.007.05 в Національній академії внутрішніх справ за адресою:
03055, м. Київ, пл. Солом'янська, 1

Із дисертацією можна ознайомитися в бібліотеці Національної академії
внутрішніх справ за адресою: 03055, м. Київ, пл. Солом'янська, 1

Автореферат розісланий 25 травня 2020 року

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

Д. О. Савицький

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. В умовах глобалізації світової економіки та змін у фінансовій системі України, зумовлених новаціями в законодавстві та затяжною економічною кризою, трапляються нові вияви злочинності в банківському секторі. Концентрація коштів як у готівковій, так і безготівковій формах, різноманітність платіжних інструментів з різним ступенем їх захищеності, широке клієнтське поле – усе це перетворює банківську систему на об'єкт підвищеної кримінальної активності.

Упродовж 2014–2019 рр. в Україні у сфері банківської діяльності виявлено понад 18 тис. злочинів, з яких найвищу динаміку зростання (13–15 % щороку) і питому вагу (39 %) мають різні способи заволодіння банківськими кредитами, коштами фізичних та юридичних осіб, що зберігаються на банківських рахунках. Шахрайство як спосіб учинення злочинів у цій сфері становить понад 72 % від загальної кількості злочинів, які реєструють у цьому сегменті фінансового ринку. У зазначений період на чверть більше, ніж за всі попередні роки, розпочато кримінальних проваджень про злочини цієї категорії, сукупні збитки за якими в кожному четвертому провадженні, направленому до суду, становлять понад 100 тис. грн, а загальну суму завданої шкоди оцінюють майже в 1 млрд грн. З обманним одержанням і неповерненням кредитів пов'язані найвищі втрати вітчизняних банків, однак кількість виявлених протягом цього періоду організованих груп та злочинних організацій відповідного спрямування зменшилася втричі (33 %), а закінчених провадженням кримінальних правопорушень – на 27 %¹.

Організовані злочинні групи, що упроваджуються до банківської сфери, мають добре налагоджені транснаціональні зв'язки. Через намагання використовувати суб'єктів господарювання, зокрема зареєстрованих в офшорних зонах, і фіктивні зовнішньоекономічні угоди для приховання злочинної діяльності, а також глобальну систему банківських платежів для відмивання доходів, одержаних злочинним шляхом, правоохоронним органам більшості країн украї складно вживати ефективних заходів протидії, не застосовуючи різні форми міжнародного співробітництва (за оцінками експертів, частка латентних злочинів і тіньових банківських операцій у цій сфері сягає 85–90 %).

Отже, важливе значення для ефективного виявлення та розслідування злочинів у сфері банківської діяльності має міжнародне співробітництво правоохоронних органів. Доцільно послуговуватися досвідом Міжнародної організації кримінальної поліції (Інтерпол), зусилля якої, відповідно до програми розвитку, спрямовані на протидію транснаціональній організованій злочинній діяльності, зокрема у сфері економіки.

---

¹ Про зареєстровані кримінальні правопорушення та результати їх досудового розслідування. *Генеральна прокуратура України*. URL: <http://www.gp.gov.ua/ua/stat.html>; Річний звіт Національного банку України. URL: <https://bank.gov.ua/control/uk/publish/category>; Вплив соціально-економічних процесів на злочинність в Україні та у світі (за офіційними матеріалами ООН, Всесвітнього банку, статистичного органу Євросоюзу (Eurostat), Державної служби статистики України) : аналіт. огляд. Київ : ДНДІ МВС України, 2020. 79 с.

Загальні положення криміналістичної методики розслідування економічних злочинів у різні часи досліджували Ю. П. Аленін, О. Я. Баєв, В. П. Бахін, Р. С. Белкін, В. І. Василичук, Г. П. Власова, А. Ф. Волобуєв, В. І. Галаган, В. Г. Гончаренко, В. А. Журавель, А. П. Запотоцький, В. С. Зеленецький, В. О. Коновалова, О. Є. Користін, В. В. Лисенко, В. К. Лисиченко, Г. А. Матусовський, М. А. Погорецький, Д. Б. Сергєєва, Р. Л. Степанюк, В. В. Тіщенко, О. Ю. Татаров, Л. Д. Удалова, П. В. Цимбал, К. О. Чаплинський, С. С. Чернявський, Ю. М. Черноус, В. Ю. Шепітько та ін. Різні аспекти виявлення та розслідування злочинів у сфері банківської діяльності висвітлено в роботах О. П. Бущана, В. С. Давиденка, В. П. Головіної, В. В. Корнієнка, О. В. Курмана, В. Д. Ларічева, Р. П. Марчука, І. М. Осики, Т. В. Охрімчук, Л. В. Паламар, Р. С. Сатуєва, Л. М. Стрельбицької, О. О. Сухачова, В. О. Фінагєєва, А. В. Холостенка та ін. Питанням міжнародного співробітництва під час розслідування злочинів присвячено праці В. С. Березняка, Л. В. Борисової, О. І. Виноградової, Т. С. Гавриш, О. А. Калганової, І. В. Лєшукової, М. А. Макарова, А. Г. Маланюка, Т. В. Михальчук, П. Г. Назаренка, М. І. Пашковського, А. С. Сизоненка, М. І. Смирнова, В. Г. Уварова, О. В. Узумової, В. С. Філашкіна та ін.

Вагомий науковий внесок зазначених учених у розроблення окресленої проблематики є беззаперечним, проте їх дослідження об'єктивно обмежувалися попередніми періодами розвитку законодавства, а тому не цілком ураховує і не завжди відповідає потребам сучасної правозастосовної практики. У більшості праць проблеми міжнародного співробітництва правоохоронних органів щодо злочинів економічної спрямованості не розглядали. Тому постає потреба в розробленні криміналістичних напрямів взаємодії органів досудового розслідування України з правоохоронними органами інших держав під час розслідування злочинів у сфері банківської діяльності, адаптованих до кримінального процесуального законодавства. Ці обставини й зумовили обрання теми дисертації, визначили об'єкт і предмет дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Обраний напрям дослідження ґрунтується на положеннях Стратегії національної безпеки України (Указ Президента України від 26 травня 2015 р. № 287/2015); Стратегії сталого розвитку «Україна–2020» (Указ Президента України від 12 січня 2015 р. № 5/2015); Стратегії розвитку органів системи МВС на період до 2020 року (розпорядження Кабінету Міністрів України від 15 листопада 2017 р. № 1023-р.); Переліку перспективних напрямів кандидатських та докторських дисертацій за юридичними спеціальностями (рішення президії Національної академії правових наук України від 18 жовтня 2013 р. № 86/11); Пріоритетних напрямів наукових досліджень Національної академії внутрішніх справ на 2018–2020 рр. (рішення Вченої ради від 26 грудня 2017 р., протокол № 28).

Тему дисертації затверджено рішенням Вченої ради Національної академії внутрішніх справ від 22 лютого 2011 р. (протокол № 3), уточнено 24 квітня 2019 р. (протокол № 8) та включено до Переліку тем дисертаційних досліджень з проблем держави і права Національної академії правових наук України (за № 1409/2011).

Мета і задачі дослідження. Метою роботи є розроблення теоретичних засад і криміналістичних рекомендацій, спрямованих на вдосконалення організації і тактики взаємодії слідчих підрозділів Національної поліції України з правоохоронними органами інших держав під час розслідування злочинів у сфері банківської діяльності.

Для досягнення зазначеної мети поставлено такі *задачі*:

– з'ясувати стан наукового дослідження проблем взаємодії слідчих підрозділів Національної поліції України під час розслідування злочинів у сфері банківської діяльності;

– окреслити підходи до визначення правових та організаційних засад взаємодії слідчих підрозділів Національної поліції України з правоохоронними органами інших держав під час розслідування злочинів у сфері банківської діяльності;

– висвітлити зміст і значення криміналістичної характеристики злочинів у сфері банківської діяльності для організації взаємодії слідчих підрозділів Національної поліції України з правоохоронними органами інших держав;

– виокремити форми взаємодії слідчих підрозділів Національної поліції України з правоохоронними органами інших держав під час розслідування злочинів у сфері банківської діяльності;

– запропонувати напрями вдосконалення взаємодії слідчих підрозділів Національної поліції України з правоохоронними органами інших держав щодо виявлення та розшуку осіб, які вчинили злочини у сфері банківської діяльності;

– розкрити специфіку взаємодії слідчих підрозділів Національної поліції України з правоохоронними органами інших держав під час проведення окремих процесуальних дій;

– на підставі узагальнення слідчої практики розробити відповідні рекомендації з удосконалення нормативно-правової регламентації взаємодії слідчих підрозділів Національної поліції України з правоохоронними органами інших держав у цій сфері;

– сформулювати криміналістичні рекомендації, спрямовані на оптимізацію інформаційно-аналітичного забезпечення такої взаємодії в умовах реалізації кримінального процесуального законодавства України.

Об'єкт дослідження – правовідносини, що виникають у діяльності органів досудового розслідування України й інших країн під час кримінального провадження щодо злочинів у сфері банківської діяльності.

Предмет дослідження – взаємодія слідчих підрозділів Національної поліції України з правоохоронними органами інших держав під час розслідування злочинів у сфері банківської діяльності.

Методи дослідження. Методологічною основою дисертації є діалектичний метод наукового пізнання правових явищ, загальнонаукові та спеціальні методи, зокрема: *історико-правовий* використано під час дослідження проблем розвитку законодавства, спрямованого на врегулювання взаємодії слідчих підрозділів України й інших країн під час розслідування злочинів (підрозділ 1.1); *формально-логічний* – для встановлення обсягу та змісту категорій криміналістичної методики, збирання доказів, взаємодії тощо в межах предмета дослідження

(розділи 1, 2); *порівняльно-правовий* – під час аналізу законодавства України, інших країн, міжнародно-правових актів, наукових категорій і понять (розділи 1–2); *догматичний* – для тлумачення, поглиблення й уточнення понятійно-категоріального апарату (підрозділи 1.2, 1.3, розділ 2); *системно-структурний* – для визначення завдань і напрямів взаємодії слідчих підрозділів щодо розшуку особи, яка вчинила злочин, проведення слідчих (розшукових) дій та їх удосконалення (розділи 2–3); *аналізу й синтезу* – з метою формулювання висновків, узагальнень у контексті предмета дослідження (розділи 1–3); *статистичний* – для кореляції результатів дослідження та офіційної статистики, опрацювання емпіричних даних (розділи 1–3); *соціологічні* – для відображення наукових результатів, що підтверджені результатами анкетування та опитування практичних працівників (розділи 1–3).

Емпіричну базу дослідження становлять результати вивчення 100 кримінальних проваджень, підслідних органам поліції, які суди розглянули впродовж 2014–2019 рр. (з усіх регіонів країни); зведені дані анкетування 152 слідчих і 108 оперативних працівників Національної поліції України у Дніпропетровській, Закарпатській, Житомирській, Львівській, Одеській, Харківській, Хмельницькій, Чернігівській областях, містах Києві та Харкові, а також 72 співробітників Департаменту міжнародного поліцейського співробітництва Національної поліції України; статистичні й аналітичні дані Офісу Генерального прокурора України, МВС України, Національної поліції України, Національного банку України, Верховного Суду, Державної судової адміністрації України, Державної служби фінансового моніторингу України, Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг (упродовж 2014–2019 рр.).

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що робота є одним з перших в Україні досліджень теоретичних і практичних проблем взаємодії слідчих підрозділів Національної поліції України з правоохоронними органами інших держав під час розслідування злочинів у сфері банківської діяльності з огляду на сучасний стан законодавства та правоохоронної діяльності. У роботі обґрунтовано низку нових концептуальних положень, висновків і рекомендацій, а саме:

вперше:

– доведено криміналістичне значення виокремлення в структурі комплексної криміналістичної методики розслідування злочинів у сфері банківської діяльності організації взаємодії слідчих підрозділів Національної поліції України з правоохоронними органами інших держав, що передбачає обмін інформацією, пошук і фіксацію фактичних даних (про функціонування суб'єктів господарювання, рух коштів, місцеперебування окремих осіб), міжнародну правову допомогу під час проведення процесуальних дій, зокрема з використанням допомоги міжнародних організацій поліцейського співробітництва, а також іноземних правоохоронних органів і неурядових інституцій;

– запропоновано криміналістичні рекомендації щодо організації і тактики проведення слідчими підрозділами Національної поліції України спільно з правоохоронними органами інших держав окремих слідчих (розшукових) дій

(огляду місця події, допиту, обшуку) та інших процесуальних дій (розшуку, арешту, конфіскації майна, контрольованої поставки) у межах виконання запитів про міжнародну правову допомогу у провадженнях про злочини у сфері банківської діяльності;

– окреслено напрями вдосконалення правового й організаційного забезпечення створення та діяльності спільних слідчих груп для проведення досудового розслідування злочинів у сфері банківської діяльності, учинених на території декількох держав, що передбачають проведення спільних процесуальних дій, залучення службових осіб сторони обвинувачення, які уповноважені проводити кримінальне переслідування, обмін оперативною інформацією;

– визначено особливості взаємодії органів досудового розслідування Національної поліції України з Національним агентством України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів (АРМА), з метою виявлення й розшуку активів, одержаних від учинення злочинів у сфері банківської діяльності, управління арештованим і конфіскованим майном;

– науково аргументовано доцільність запровадження в практику інформаційно-аналітичного забезпечення органів досудового розслідування Національної поліції України сучасних зразків програмного забезпечення для аналізу великих масивів даних та оперативної інформації;

удосконалено:

– доктринальні підходи до критеріїв криміналістичної класифікації злочинів у сфері банківської діяльності на підставі диференціації та систематизації форм міжнародної взаємодії органів досудового розслідування;

– наукові засади криміналістичної характеристики злочинів у сфері банківської діяльності, що мають міжнародний характер, з виокремленням додаткових ознак і зв'язків предмета злочинного посягання, способу й обстановки вчинення злочинів, слідової картини злочинів, особи злочинця та потерпілого;

– криміналістичні положення щодо проведення процесуальних дій, передбачених КПК України (розділ IX) і міжнародними договорами України, з метою встановлення та затримання особи (осіб), яку розшукує компетентний орган іноземної держави для притягнення до кримінальної відповідальності або виконання вироку у справах про злочини у сфері банківської діяльності;

– визначення поняття «режим відеоконференції», що охоплює процесуальні, організаційні й тактичні умови проведення допиту шляхом відео- або телефонної конференції в порядку, передбаченому процесуальним законом запитуючої сторони, з огляду на положення кримінального процесуального законодавства України та загальновизнані стандарти забезпечення прав людини й основоположних свобод;

дістало подальший розвиток:

– наукові критерії розподілу форм взаємодії слідчих підрозділів Національної поліції України з правоохоронними органами інших держав під час розслідування злочинів у сфері банківської діяльності на міжвідомчі й внутрішньовідомчі, а також процесуальні та непроцесуальні;

– наукове бачення виокремлення у структурі криміналістичної методики розслідування злочинів у сфері банківської діяльності процесуальних і непроцесуальних форм взаємодії слідчих із правоохоронними органами інших держав;

– порядок (алгоритми) дій слідчих Національної поліції України під час розслідування злочинів у сфері банківської діяльності щодо складання, направлення компетентному органу іноземної держави запитів про міжнародне співробітництво, а також виконання таких запитів українською стороною, з огляду на особливий порядок зберігання та передавання речових доказів і документів.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що сформульовані й аргументовані в дисертації теоретичні положення, висновки і пропозиції впроваджені та використовують у:

– *законотворчій діяльності* – під час опрацювання проєктів змін і доповнень до кримінального процесуального законодавства та законів України (лист до Комітету Верховної Ради України з питань законодавчого забезпечення правоохоронної діяльності від 27 жовтня 2019 р. № 46/03/6084);

– *практичній діяльності* органів Національної поліції України – у процесі розроблення та вдосконалення відомчих нормативно-правових актів, методичних розробок з питань розслідування злочинів у сфері банківської діяльності, а також під час проведення занять у системі службової підготовки слідчих підрозділів (акт Головного слідчого управління Національної поліції України від 27 листопада 2019 р.);

– *освітньому процесі* – під час підготовки лекцій, методичних рекомендацій і дидактичних матеріалів з навчальних курсів «Криміналістика», «Розслідування окремих видів злочинів», «Міжнародна правова допомога в кримінальному провадженні», «Організація взаємодії підрозділів під час проведення досудового розслідування», «Організація роботи слідчо-оперативної групи», а також на заняттях за відповідними дисциплінами в системі підвищення кваліфікації слідчих підрозділів (акти Національної академії внутрішніх справ від 15 січня 2020 р., Київського національного університету імені Тараса Шевченка від 28 квітня 2020 р., Університету державної фіскальної служби України від 18 лютого 2020 р., Академії фінансового моніторингу від 3 березня 2020 р.).

Особистий внесок здобувача. Дисертація виконана автором самостійно. Усі сформульовані положення та висновки є результатом особистих досліджень автора. Окремі положення дисертації викладено в статті «Розв’язання проблем протидії шахрайству з фінансовими ресурсами в банківській сфері», підготовленій у співавторстві (особистий внесок автора – 50 %, 0,3 друк. арк.).

Апробація результатів дисертації. Основні положення та висновки дисертації оприлюднено на міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференціях, засіданнях круглого столу, зокрема: «Підготовка кадрів міліції (поліції): історія та сучасність» (м. Київ, 10 червня 2011 р.); «Спеціальна техніка у правоохоронній діяльності» (м. Київ, 25 листопада 2011 р.); «Актуальні проблеми розкриття та розслідування злочинів» (м. Київ, 29 березня 2012 р.); «Розкриття злочинів за новим Кримінальним процесуальним кодексом України» (м. Київ, 8 листопада 2012 р.); «Правові реформи в Україні» (м. Київ, 16 жовтня

2013 р.); «Актуальні проблеми розслідування злочинів за новим Кримінальним процесуальним кодексом України» (м. Київ, 5 липня 2013 р.); «Формування правових позицій щодо розслідування міжнародних злочинів» (м. Київ, 22 жовтня 2016 р.); «Тіньова економіка: світові тенденції та українські реалії» (м. Київ, 23 червня 2017 р.); «Роль інституту викривачів у запобіганні та протидії корупції» (м. Київ, 2 листопада 2018 р.); «Кримінологічна теорія і практика: досвід, проблеми сьогодення та шляхи їх вирішення» (м. Київ, 22 березня 2019 р.); «Реалізація державної антикорупційної політики в міжнародному вимірі» (м. Київ, 12 грудня 2019 р.); «Актуальні питання криміналістики» (м. Київ, 20 грудня 2019 р.).

Публікації. Основні положення та висновки, що сформульовані в дисертації, висвітлено у 18 наукових публікаціях, з яких п'ять статей – у виданнях, включених МОН України до переліку наукових фахових видань з юридичних наук, одна – в іноземному юридичному виданні (Республіка Польща), 12 тез наукових повідомлень на міжнародних, всеукраїнських науково-практичних конференціях і засіданнях круглого столу.

Структура та обсяг дисертації. Робота складається з анотації, переліку умовних позначень, вступу, трьох розділів, що містять вісім підрозділів, висновків, списку використаних джерел (375 найменувань на 39 сторінках) і восьми додатків на 30 сторінках. Загальний обсяг дисертації становить 273 сторінки, із них основний текст – 196 сторінок.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано вибір теми дисертації; визначено зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами; окреслено мету, завдання, об'єкт, предмет, методи дослідження; висвітлено наукову новизну, практичне значення отриманих результатів, надано відомості щодо шляхів і форм їх упровадження, апробації та публікацій дисертанта, у яких відображено основні положення роботи, структуру й обсяг дисертації.

Розділ 1 «Теоретичні засади взаємодії слідчих підрозділів Національної поліції України з правоохоронними органами інших держав під час розслідування злочинів у сфері банківської діяльності» містить три підрозділи.

У *підрозділі 1.1 «Стан наукових досліджень проблем взаємодії слідчих підрозділів Національної поліції України з правоохоронними органами інших держав під час розслідування злочинів у сфері банківської діяльності»* з'ясовано, що означену проблематику в окремих методиках розглянуто фрагментарно, переважно в межах загальних питань організації досудового слідства, без висвітлення особливостей застосування певних форм взаємодії в умовах реалізації нового кримінального процесуального законодавства. Водночас багатовекторність міжнародного співробітництва правоохоронних органів є предметом посиленої уваги представників наук міжнародного та кримінального процесуального права, тому її досліджують крізь призму відповідного бачення проблем фахівці інших напрямів юридичної науки.

Взаємодія слідчих підрозділів Національної поліції України з правоохоронними органами інших держав під час розслідування злочинів у сфері банківської діяльності як окрема наукова проблема раніше не була предметом

цільового дослідження. На підставі опрацювання наукових джерел можна дійти висновку, що вагомим внеском у розвиток цієї проблематики стали праці вітчизняних фахівців у галузі кримінального права та кримінології (А. М. Бойко, Н. О. Гуторова, О. О. Дудоров, О. Г. Кальман, В. Д. Ларічев, Є. Л. Стрельцов), криміналістики (А. Ф. Волобуєв, В. В. Лисенко, Г. А. Матусовський, Р. С. Сатуєв, В. Ю. Шепітько). Слід виокремити дослідження О. П. Буцана (1995), С. С. Чернявського (2010), Ю. М. Черноус (2013), В. О. Фінагєєва (2013), оскільки доробок цих учених становить теоретичне підґрунтя подальших розвідок в контексті предмету дисертаційної роботи.

Водночас постає необхідність дослідити форми й розробити напрями вдосконалення такої взаємодії з огляду на сучасний стан протидії правопорушенням у банківській системі та вимоги регулятивного законодавства. Потребу розроблення організаційно-тактичних засад взаємодії під час розслідування злочинів у сфері банківської діяльності засвідчили 91 % опитаних слідчих Національної поліції України.

У підрозділі 1.2 «Поняття та криміналістичні засади взаємодії слідчих підрозділів Національної поліції України з правоохоронними органами інших держав під час розслідування злочинів у сфері банківської діяльності» обґрунтовано важливе значення співробітництва правоохоронних органів на рівні декількох держав, що надає можливість виявити, зафіксувати та використати в процесі доказування фактичні дані про реєстрацію підприємств, рух коштів, місцеперебування окремих осіб тощо.

Висвітлено специфіку організації взаємодії слідчих підрозділів Національної поліції України з правоохоронними органами інших держав через Департамент міжнародного співробітництва та європейської інтеграції МВС України і Департамент міжнародного поліцейського співробітництва Національної поліції України. Така взаємодія найчастіше відбувається у формах: обміну оперативною значущою, криміналістичною та іншою інформацією про злочини у сфері банківської діяльності (29 % вивчених кримінальних проваджень); виконання запитів і доручень про міжнародну правову допомогу (23 %); сприяння в проведенні слідчих (розшукових), негласних слідчих (розшукових) та інших процесуальних дій і поверненні фінансових (банківських) активів (21 %); спільне вивчення причин та інших проблем злочинності, а також обмін досвідом роботи судів і правоохоронних органів (16 %); підготовка кадрів, надання експертних послуг, постачання науково-технічних засобів, надання технічної допомоги (10 %). Лише в поодиноких випадках створювали спільні слідчі групи (2 %).

У підрозділі 1.3 «Значення криміналістичної характеристики злочинів у сфері банківської діяльності для організації взаємодії слідчих підрозділів Національної поліції України з правоохоронними органами інших держав» акцентовано на значенні криміналістичної характеристики злочинів для вибору слідчим оптимальних форм міжнародної взаємодії, активізації розшуку підозрюваного й організації проведення процесуальних дій за участю правоохоронних органів інших держав.

Спосіб учинення злочинів у сфері банківської діяльності становить систему взаємопов'язаних дій щодо підготовки, учинення та приховування слідів злочину. За суб'єктами вчинення ці злочини розподілено на такі, що вчиняють службові

особи банківських установ та інших організацій (27 %) або інші особи (клієнти, колишні працівники банку – 65 %). Серед способів приховування злочинів у сфері банківської діяльності, які мають міжнародний характер, виокремлено: маскуванню інформації та (або) її носіїв (54 %), знищення інформації та (або) її носіїв (46 %), зникнення фігуранта, надання відомостей, пов'язаних зі станом здоров'я (15 %).

Найважливішим елементом обстановки вчинення таких злочинів визначено умови діяльності банку під час проведення банківських операцій (77 %). Предметом злочинів є безготівкові грошові кошти (фінансові ресурси), що використовують у господарській діяльності, обіг яких забезпечують фінансові операції, пов'язані зі складанням і використанням різноманітних документів про банківські операції за кордоном. Слідову картину злочинів у сфері банківської діяльності становлять переважно документи (що стосуються відкриття та обслуговування рахунків, фінансово-господарських операцій, набуття активів). Аналіз кримінальних проваджень засвідчив, що злочини у сфері банківської діяльності мають груповий характер (71 %). Здебільшого (у 67 % випадків) злочинні групи були добровільними тимчасовими об'єднаннями на період учинення конкретного злочину (серії злочинів) чисельністю 2–4 особи, в інших випадках (33 %) – транснаціональними злочинними угрупованнями або злочинними групами з міжнародними зв'язками.

Розділ 2 «Характеристика форм взаємодії слідчих підрозділів Національної поліції України з правоохоронними органами інших держав під час розслідування злочинів у сфері банківської діяльності» має три підрозділи.

У підрозділі 2.1 *«Процесуальні форми взаємодії слідчих підрозділів Національної поліції України з правоохоронними органами інших держав під час розслідування злочинів у сфері банківської діяльності»* за результатами вивчення матеріалів кримінальних проваджень та з огляду на положення ст. 561 КПК України встановлено, що серед міжнародних договорів України у сфері взаємної допомоги в кримінальному провадженні компетентні органи використовують переважно Європейську конвенцію про взаємну допомогу у кримінальних справах (1959) і додаткові протоколи до неї (1978, 2001).

Основними процесуальними формами взаємодії, що відбувається під час міжнародного співробітництва з розслідування злочинів у сфері банківської діяльності, згідно із КПК України, слід вважати: 1) надання міжнародної правової допомоги шляхом: вручення документів, виконання окремих процесуальних дій; видачі осіб, які вчинили кримінальне правопорушення; тимчасової передачі осіб; перейняття кримінального переслідування; передачі засуджених осіб; виконання вироків; 2) направлення запиту про міжнародну правову допомогу в кримінальному провадженні; 3) створення спільних слідчих груп; 4) повернення активів та управління замороженими, арештованими й конфіскованими активами.

У підрозділі 2.2 *«Взаємодія слідчих підрозділів Національної поліції України з правоохоронними органами інших держав та Інтерполом щодо виявлення та розшуку особи, яка вчинила кримінальне правопорушення»* з'ясовано, що в межах міжнародного розшуку осіб, які вчинили злочини у сфері банківської діяльності

на території України, слідчі мають можливість ініціювати проведення розшукових заходів на території однієї, декількох або всіх держав – учасниць Інтерполу.

На підставі аналізу кримінальних проваджень і нормативно-правових документів, що регулюють діяльність Інтерполу з організації міжнародного розшуку, виокремлено етапи організації розшуку осіб, які вчинили злочини у сфері банківської діяльності, зокрема: 1. Надсилання запиту про здійснення розшуку осіб, які вчинили кримінальне правопорушення на території України (слідчий звертається до Департаменту міжнародного поліцейського співробітництва Національної поліції України із запитом про публікацію щодо особи – «синя картка»), у якому має бути викладено повну й об'єктивну інформацію про події та факти щодо розшукуваних осіб. Слідчий за погодженням із прокурором направляє запит до НЦБ Інтерполу в таких випадках: наявність достовірних даних про те, що особа, яку розшукують, виїхала за межі України, проте конкретне місце її перебування невідоме; наявність достовірних даних про перебування розшукуваної особи на території однієї з країн далекого зарубіжжя; надходження запиту з НЦБ Інтерполу про розшук осіб, які в'їхали в Україну з інших країн (за ініціативою правоохоронних органів іноземних країн – членів Інтерполу). З огляду на положення ч. 6 ст. 193 КПК України, обов'язок доведення факту перебування підозрюваного в міжнародному розшуку покладено на слідчого, який подав клопотання про обрання запобіжного заходу. 2. Розгляд надісланих документів Генеральним секретаріатом Інтерполу (перегляд отриманих документів, їх аналіз, перевірка на відповідність вимогам ст. 3 Статуту, прийняття рішення про оголошення міжнародного розшуку тощо). 3. Безпосередній розшук, встановлення особи, її видача (екстрадиція). Остання передбачає не лише власне факт видачі, а й комплекс процесуальних дій та організаційних заходів, спрямованих на протидію спробам особи ухилитися від органів розслідування, продовжити займатися злочинною діяльністю, її розшук, забезпечення збереження джерел доказової інформації, перевірку обставин, які можуть перешкоджати видачі, дотримання прав і свобод особи, що підлягає видачі. 4. Припинення міжнародного розшуку у зв'язку з досягненням мети розшуку або закінченням його строку, а також після виявлення за кордоном трупа, ідентифікованого як розшукуваний.

У підрозділі 2.3 «Взаємодія слідчих підрозділів Національної поліції України з правоохоронними органами інших держав під час проведення процесуальних дій» на підставі статистичних й емпіричних даних розглянуто особливості проведення окремих процесуальних дій у межах міжнародної правової допомоги під час розслідування злочинів у сфері банківської діяльності – допиту (93 % вивчених кримінальних проваджень, з яких 45 % – за допомогою відеоконференції в порядку ст. 567 КПК України) та вручення документів (43 %).

Запропоновано вдосконалене визначення поняття «режим відеоконференції», виокремлено ознаки режиму «міжнародної відеоконференції» як процесуальних умов у порядку, передбаченому процесуальним законом запитуючої сторони та з огляду на положення кримінального процесуального законодавства України, для забезпечення процесуальної дії за допомогою комплексу телекомунікаційних технічних засобів, здатних підтримувати відеозв'язок взаємодії двох і більше

віддалених абонентів, за якого між ними можливий обмін відео-, звуковою інформацією для досягнення процесуального результату.

Важливе значення має зберігання та передання речових доказів і документів (ст. 549 КПК України), яке здійснюють на підставі запиту про надання міжнародної правової допомоги. Таке передання може відбуватися й за умови видачі особи (екстрадиції), стосовно об'єктів, які додають на виконання відповідного клопотання.

Аргументовано перспективність створення та функціонування міжнародних слідчих груп (в Україні використовують лише міжнародну правову допомогу під час проведення процесуальних дій), що сприятиме забезпеченню пришвидшеного й об'єктивного досудового розслідування злочинів у сфері банківської діяльності, ефективному пошуку коштів і майна підозрюваних, екстрадиції, наданню доказів та інших матеріальних об'єктів і документів, забезпеченню можливості безпосереднього спілкування слідчого з учасниками процесу. Попри обмеженість вітчизняного практичного досвіду з цього питання, проведення розслідування спільними слідчими групами має істотно підвищити ефективність практичної діяльності в таких кримінальних провадженнях (74 % опитаних слідчих).

Розділ 3 «Напрями вдосконалення взаємодії слідчих підрозділів Національної поліції України з правоохоронними органами інших держав під час розслідування злочинів у сфері банківської діяльності» містить два підрозділи.

У підрозділі 3.1 *«Нормативно-правова регламентація взаємодії слідчих підрозділів Національної поліції України з правоохоронними органами інших держав під час розслідування злочинів у сфері банківської діяльності»* на підставі аналізу типових недоліків, наявних у діяльності слідчих під час розслідування злочинів у сфері банківської діяльності, встановлено, що неповнота слідства полягала, передусім, у неналежному встановленні всіх необхідних обставин, які становлять предмет доказування, за напрямками: «документи» (вилучення і дослідження необхідних документів); «особи» (встановлення та відпрацювання причетних до злочину осіб); «активи» (виявлення та перекриття каналів використання грошових коштів і матеріальних цінностей, одержаних злочинним шляхом).

Акцентовано на обмеженості повноважень слідчого щодо направлення запитів про надання міжнародної правової допомоги до компетентного органу іноземної держави, а також безпосередньої участі в процесуальних діях, що ускладнює оцінку отриманих результатів і негативно позначається на повноті й оперативності встановлення обставин розслідуваного злочину. У зв'язку із цим запропоновано внести зміни й доповнення до ч. 2 ст. 562 КПК України (щодо врегулювання процедури проведення процесуальних дій, які потребують спеціального дозволу).

Передумовою успішної взаємодії держав у процесі розслідування злочинів на міждержавному рівні має стати оперативне виявлення, закріплення слідів злочину, збирання необхідних доказів. Серед форм і методів у режимі спрощеного надання взаємної правової допомоги в кримінальних провадженнях про злочини у сфері банківської діяльності й інші економічні злочини слід виокремити:

проведення таємних розслідувань працівниками поліції, які діятимуть під прикриттям або за вигаданими прізвищами; використання технологій відеоконференцзв'язку; проведення транскордонних обшуків і вилучення інформації, переданої через телекомунікаційні мережі; створення міжнародних слідчо-оперативних груп для спільного проведення процесуальних дій на території декількох країн.

У підрозділі 3.2 «Інформаційно-аналітичне забезпечення взаємодії слідчих підрозділів Національної поліції України з правоохоронними органами інших держав під час розслідування злочинів у сфері банківської діяльності» встановлено, що нині в базах даних Національної поліції та інших органів державної влади накопичено достатню кількість даних про осіб, які вчинили кримінальне правопорушення, однак обробку такої інформації здійснюють переважно без використання спеціальних методів і технологій кримінального аналізу, що не дає змоги виявляти приховані зв'язки між особами та/або подіями. Такі «аналітичні процеси» можна схарактеризувати як звичайний пошук значущої для досудового розслідування інформації про особу та/або подію в базах даних.

З метою усунення виявлених недоліків і забезпечення якісного розслідування злочинів у сфері банківської діяльності необхідними є централізація та інтегрування всіх інформаційних масивів, що містять оперативно значущу інформацію. Актуальним є питання створення національної інформаційної мережі відомостей щодо осіб, подій і фактів, які мають значення для проведення слідчих (розшукових) і негласних слідчих (розшукових) дій, зокрема й за межами України. Створення інтегрованої системи є не лише фактичним об'єднанням наявних відомчих інформаційних ресурсів, воно має бути пов'язане з переходом на принципово новий рівень інформаційно-аналітичного забезпечення правоохоронних органів, що усуне негативні фактори низької результативності взаємодії та забезпечить умови для ефективнішого спільного використання ними відомчих інформаційних ресурсів у процесі виявлення та розслідування злочинів.

Доцільним також визначено утворення окремої підсистеми в складі інтегрованої інформаційно-пошукової системи, яка накопичуватиме наявну інформацію про протиправну діяльність, пов'язану з банківською діяльністю (на думку 71 % опитаних слідчих), її поповнюватимуть не тільки слідчі підрозділи Національної поліції України, а й інші органи досудового розслідування (органи безпеки, що здійснюють контроль за додержанням податкового законодавства, Державного бюро розслідувань, підрозділи Національного антикорупційного бюро України).

ВИСНОВКИ

У дисертації на підставі дослідження комплексу питань, що виникають під час досудового розслідування злочинів у сфері банківської діяльності, сформульовано наукові положення та одержано результати, що в сукупності забезпечують вирішення важливого наукового завдання, пов'язаного з доведенням криміналістичного значення взаємодії слідчих підрозділів

Національної поліції України з правоохоронними органами інших держав як складової комплексної криміналістичної методики, у зв'язку з чим узагальнено такі положення:

1. Окремі проблеми розслідування злочинів у сфері банківської діяльності розглянуто на рівні докторських і кандидатських дисертаційних досліджень, у монографіях, підручниках, посібниках, навчально-методичних виданнях, низці наукових статей та інших публікаціях, однак зазначені праці не охоплюють повного комплексу питань взаємодії слідчих із правоохоронними органами інших держав у контексті правових реалій та особливостей учинення цього виду злочинів. На підставі результатів аналізу й систематизації поглядів науковців, визначень, що містяться в актах законодавства і криміналістичній літературі, результатів анкетувань працівників правоохоронних органів висвітлено зміст та обсяг категорії «взаємодія слідчих підрозділів Національної поліції України з правоохоронними органами інших держав під час розслідування злочинів у сфері банківської діяльності», її значення як невід'ємного структурного елементу комплексної криміналістичної методики.

2. Організація взаємодії слідчих підрозділів з правоохоронними органами інших держав під час розслідування злочинів у сфері банківської діяльності відбувається в процесуальних і непроцесуальних формах. Обрання форми міжнародної взаємодії зумовлене характером слідчої ситуації, безпосередньо залежить від слідчого й реалізується за його ініціативою та під особистим процесуальним контролем. Специфіка цих форм взаємодії полягає в тому, що під час їх реалізації формується система правовідносин, яка, поряд із кримінальними процесуальними, охоплює й інші (адміністративно-процесуальні, службові, міжнародні), що в комплексі має на меті забезпечення об'єктивності, усебічності й повноти дослідження обставин, які підлягають доказуванню.

3. Важливе значення для обрання слідчим процесуальних і непроцесуальних форм взаємодії під час розслідування злочинів у сфері банківської діяльності має криміналістична характеристика як продукт наукового аналізу й узагальнення емпіричного матеріалу, що становить систему відомостей про предмет злочинного посягання; спосіб та обстановку вчинення злочину; слідову картину злочину (сліди (або наслідки злочину) і збитки, заподіяні його вчиненням); особу злочинця. З огляду на елементи обстановки вчинення таких злочинів, умови діяльності банку під час проведення банківських операцій та предмет злочинів, виокремлено специфічну слідову картину злочинів, яку становлять переважно документи про банківські операції за кордоном. У низці випадків транскордонний характер злочинів спричиняє додаткові складнощі щодо збирання доказів під час розслідування (проблема визначення територіальної підсудності; питання проведення процесуальних дій щодо іноземних громадян; встановлення всіх епізодів злочинної діяльності; призначення судових експертиз та інших досліджень щодо об'єктів, розташованих на території інших держав).

4. Міжнародне співробітництво під час розслідування злочинів у сфері банківської діяльності – це міждержавна форма співпраці у виявленні та розслідуванні таких злочинів, що здійснюється у відповідній процесуальній формі на підставі КПК України та міжнародних угод або на засадах взаємності між компетентними органами держав у вигляді запиту на проведення процесуальних

або інших дій. До процесуальних дій і заходів, які може бути проведено в порядку надання правової допомоги щодо розслідування злочинів у сфері банківської діяльності, належать: по-перше, передбачені КПК України; по-друге, проведення яких передбачене міжнародними договорами України: опитування, розшук, арешт та конфіскація майна чи доходів, отриманих злочинним шляхом, одержання заяв, спостереження, зокрема електронне (ст. 12–14, 18, 20 Конвенції ООН проти транснаціональної організованої злочинності 2000 р.); термінове збереження комп'ютерних даних і часткове розкриття даних про рух інформації; обшук й арешт комп'ютерних даних, які зберігаються; збирання даних про рух інформації в реальному масштабі часу; перехоплення даних змісту інформації (ст. 16–21 Конвенції про кіберзлочинність 2001 р.); проведення обшуку й накладення арешту, а також заморожування; виявлення, заморожування та відстеження доходів від злочинів; вилучення активів (ст. 46 Конвенції ООН проти корупції 2003 р.).

5. Міжнародний розшук слід розглядати як окремий інститут міжнародного співробітництва держав у протидії злочинності, що є невід'ємною його частиною та існує в нерозривному зв'язку з іншими формами такого співробітництва. Головними етапами організації міжнародного розшуку осіб, які вчинили злочини у сфері банківської діяльності, визначено: 1) виявлення розшукуваних (зниклих безвісти) осіб на території України (державний розшук); 2) збирання доказів, що підтверджують перебування осіб за межами України; складання запиту й додаткових документів; 3) направлення запиту до Національного центрального бюро Інтерполу в Україні, який є підставою для ініціювання міжнародного розшуку громадян України; 4) проведення дій у країнах після одержання НЦБ із Генерального секретаріату Інтерполу повідомлення про початок розшуку. Взаємне інформування НЦБ Інтерполу та держави – ініціатора розшуку про перебіг міжнародного розшуку; 5) припинення міжнародного розшуку осіб.

6. Міжнародна правова допомога є найпоширенішою формою міжнародного співробітництва на досудовому слідстві. На території України з метою виконання запиту про надання міжнародної правової допомоги проводять процесуальні дії, передбачені КПК України або міжнародним договором (ст. 561 КПК України). До проведення процесуальних дій за таких умов висувають низку вимог, зокрема щодо врахування норм міжнародних договорів, національного законодавства запитуваної та запитуючої держав. Основними процесуальними діями під час розслідування злочинів у сфері банківської діяльності є допит (у 65 % випадках проводять у режимі відеоконференції) та вручення документів. Підставою проведення допиту як слідчої (розшукової) дії в режимі відеоконференції є передбачений міжнародними договорами та чинним кримінальним процесуальним законодавством України запит слідчого, який здійснює кримінальне провадження до компетентного органу запитуваної держави, у якому обґрунтовано необхідність одержання показань із застосуванням відеоконференції. Допит за допомогою відеоконференції проводять для запитуючої держави в режимі «реального часу» з дотриманням законодавства цієї держави, можливістю здійснення контролю за допитуваним та усунення впливу на нього з боку присутніх осіб. Спільна слідча група як специфічна форма взаємодії під час розслідування злочинів у сфері банківської діяльності об'єднує під керівництвом наділеної процесуальними

повноваженнями особи співробітників правоохоронних органів та інших фахівців, які здійснюють як кримінальну процесуальну, так й оперативно-розшукову діяльність, використовуючи притаманні їм засоби та методи роботи, спрямованої на виконання завдань досудового розслідування.

7.3 метою вдосконалення правової регламентації взаємодії слідчих підрозділів Національної поліції України з правоохоронними органами інших держав під час розслідування злочинів у сфері банківської діяльності запропоновано ч. 2 ст. 562 КПК України «Процесуальні дії, які потребують спеціального дозволу» викласти в такій редакції: «...2. У разі якщо при зверненні за допомогою в іноземній державі необхідно виконати процесуальну дію, для проведення якої в Україні потрібен дозвіл прокурора або суду, така процесуальна дія потребує надання відповідного дозволу прокурором або судом у порядку, встановленому цим Кодексом, лише в разі, якщо це передбачено міжнародним договором або є обов'язковою умовою надання такого виду допомоги за законодавством запитуваної сторони. При цьому строк дії такого дозволу не обмежується, а належно засвідчена копія дозволу долучається до матеріалів запиту». Запропонована зміна надає можливість використовувати ухвалу слідчого судді, строк дії якої закінчився, для обмеження прав і законних інтересів особи.

8. У межах удосконалення інформаційно-аналітичного забезпечення взаємодії слідчих підрозділів Національної поліції України з правоохоронними органами інших держав під час розслідування злочинів у сфері банківської діяльності доцільно запровадити сучасні інформаційні технології для здійснення аналізу значної кількості даних та інформації, що допомагає ефективно розслідувати такі злочини, а також протидіяти відмиванню грошей, корупції, іншим видам організованої злочинності: 1) goCASE – програмне забезпечення, що надає можливість збирати, систематизувати та здійснювати аналіз інформації, отриманої під час оперативних і досудових розслідувань. Таке програмне забезпечення містить модулі, які дають змогу фіксувати отриману інформацію (наприклад, заяву або повідомлення про злочинну діяльність), здійснювати аналіз шляхом отримання інформації з інших внутрішніх або зовнішніх баз даних, систематизувати інформацію, виявляти зв'язки з іншими фактами або суб'єктами. Використання цієї системи сприятиме забезпеченню економічної безпеки суспільства; 2) goTRACE – програмне забезпечення, що допомагає здійснювати обмін зашифрованими даними як відкритого, так і конфіденційного змісту та виявляти зв'язки між особами, адресами й контактними даними. Практика роботи правоохоронних органів іноземних країн засвідчує, що збір й аналіз різноманітних відомостей відіграє значну роль у системі ефективного розслідування злочинної банківської діяльності. Вимоги правових актів, а також сучасні технічні рішення дають змогу отримувати з різних джерел значну кількість цінних відомостей, які за умови кваліфікованої обробки можуть бути основним фактором, що забезпечить можливість виявляти й припиняти діяльність злочинних груп, встановлювати злочинні активи та накладати на них арешт. Така програма допоможе оперативно вирішити всі технічні питання щодо співпраці у сфері обміну й спільного аналізу інформації, що підвищить ефективність функціонування банківської системи.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

1. Бондар С. В. Характеристика способів приховування коштів, одержаних злочинним шляхом, за межами України. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ*. 2011. Вип. 6 (79). С. 19–25.
2. Бондар С. В., Чернявський С. С. Розв'язання проблем протидії шахрайству з фінансовими ресурсами в банківській сфері. *Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ*. 2012. Вип. 1 (3). С. 84–93.
3. Бондар С. В. Особливості міжнародного співробітництва під час розслідування злочинів у сфері банківської діяльності. *Боротьба з організованою злочинністю і корупцією*. 2013. Вип. 1 (29). С. 356–364.
4. Бондар С. В. Взаємодія органів досудового розслідування та правоохоронних органів інших країн під час розслідування злочинів у сфері банківської діяльності. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ*. 2013. Вип. 2 (87). С. 233–242.
5. Bondar S. Special features of the investigator and operative divisions' interaction during crimes investigation in banking. *Knowledge. Education. Law. Management*. (Poland). 2014. № 2 (6). P. 30–38.
6. Бондар С. В. Криміналістична характеристика кредитно-банківської діяльності та класифікація злочинів у сфері банківського кредитування. *Вісник Маріупольського державного університету*. 2019. Вип. 18. С. 8–16. (Серія «Право»).
7. Бондар С. В. Система органів досудового слідства країн Федеративної Республіки Німеччини, Франції та Сполучених Штатів Америки. *Підготовка кадрів міліції (поліції): історія та сучасність* : матеріали наук.-теорет. конф. (Київ, 10 черв. 2011 р.). Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2011. С. 97–99.
8. Бондар С. В. Концептуальні аспекти протидії комп'ютерній злочинності в Україні. *Спеціальна техніка у правоохоронній діяльності* : матеріали V Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 25 листоп. 2011 р.). Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2012. С. 210–211.
9. Бондар С. В. Характеристика осіб, які вчиняють злочини у сфері банківської діяльності. *Актуальні проблеми розкриття та розслідування злочинів* : зб. наук. пр. наук.-практ. конф. (Київ, 29 берез. 2012 р.). Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2012. С. 159–161.
10. Бондар С. В. Особливості міжнародно-правової допомоги при розслідуванні злочинів за новим Кримінальним процесуальним кодексом України. *Розкриття злочинів за новим Кримінальним процесуальним кодексом України* : матеріали наук.-практ. конф. (Київ, 8 листоп. 2012 р.). Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2012. С. 143–145.
11. Бондар С. В. Розслідування злочинів у сфері банківської діяльності: актуальність досліджуваного питання. *Правові реформи в Україні* : матеріали V Всеукр. наук.-теорет. конф. (Київ, 16 жовт. 2013 р.). Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2013. С. 169–171.
12. Бондар С. В. Особливості організаційного забезпечення розслідування злочинів у сфері банківської діяльності. *Актуальні проблеми розслідування*

злочинів за новим Кримінальним процесуальним кодексом України : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (Київ, 5 лип. 2013 р.). Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2013. С. 108–110.

13. Бондар С. В. Поняття взаємодії слідчих підрозділів Національної поліції України з правоохоронними органами інших держав під час розслідування злочинів у сфері банківської діяльності. *Формування правових позицій щодо розслідування міжнародних злочинів* : матеріали міжвідом. круглого столу (Київ, 22 жовт. 2016 р.). Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2016. С. 274–278.

14. Бондар С. В. Принципи взаємодії слідчих підрозділів Національної поліції України з правоохоронними органами інших держав під час розслідування злочинів у сфері банківської діяльності. *Тіньова економіка: світові тенденції та українські реалії* : матеріали міжвідом. наук.-практ. конф. (Київ, 23 черв. 2017 р.). Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2017. С. 458–461.

15. Бондар С. В. Основні форми взаємодії слідчих підрозділів Національної поліції України з правоохоронними органами інших держав під час розслідування злочинів у сфері банківської діяльності. *Роль інституту викривачів у запобіганні та протидії корупції* : матеріали круглого столу (Київ, 2 листоп. 2018 р.). Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2018. С. 188–191.

16. Бондар С. В. Характеристика особи злочинця та злочинних груп злочинів у сфері банківського кредитування. *Кримінологічна теорія і практика: досвід, проблеми сьогодення та шляхи їх вирішення* : матеріали міжвузів. наук.-практ. круглого столу (Київ, 22 берез. 2019 р.). Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2019. С. 373–376.

17. Бондар С. В. Зарубіжний досвід протидії шахрайству у сфері банківської діяльності в країнах Європи та США. *Реалізація державної антикорупційної політики в міжнародному вимірі* : матеріали IV Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 12 груд. 2019 р.). Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2019. С. 472–475.

18. Бондар С. В. Сфера банківського кредитування як об'єкт криміналістичного дослідження. *Актуальні питання криміналістики* : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (Київ, 20 груд. 2019 р.). Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2019. С. 337–340.

АНОТАЦІЯ

Бондар С. В. Взаємодія слідчих підрозділів Національної поліції України з правоохоронними органами інших держав під час розслідування злочинів у сфері банківської діяльності. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.09 – кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність. Національна академія внутрішніх справ, Київ, 2020.

У дисертації запропоновано низку теоретичних і практичних рекомендацій щодо взаємодії слідчих підрозділів Національної поліції України з правоохоронними органами інших держав під час розслідування злочинів у сфері банківської діяльності з огляду на сучасний стан законодавства та

правозастосовної практики, теоретичні положення криміналістики, кримінального процесу, кримінального права, кримінології. Сформульовано поняття та окреслено правове підґрунтя взаємодії слідчих підрозділів Національної поліції України з правоохоронними органами інших держав, криміналістичну характеристику цих злочинів, схарактеризовано форми взаємодії щодо виявлення та розшуку особи, яка вчинила кримінальне правопорушення, під час проведення слідчих (розшукових) та інших процесуальних дій, а також запропоновано шляхи вдосконалення правових, організаційних та інформаційно-аналітичних основ збирання доказів стороною обвинувачення у рамках міжнародного співробітництва.

Ключові слова: злочини у сфері банківської діяльності, слідчий, взаємодія, розслідування злочинів, міжнародне співробітництво, міжнародна правова допомога, процесуальні дії, Національна поліція України, міжнародні правоохоронні органи.

АННОТАЦІЯ

Бондарь С. В. Взаимодействие следственных подразделений Национальной полиции Украины с правоохранительными органами других государств при расследовании преступлений в сфере банковской деятельности. – Рукопись.

Диссертация на соискание научной степени кандидата юридических наук по специальности 12.00.09 – уголовный процесс и криминалистика; судебная экспертиза; оперативно-розыскная деятельность. – Национальная академия внутренних дел, Киев, 2020.

В диссертации разработаны и предложены теоретические и практические рекомендации по взаимодействию следственных подразделений Национальной полиции Украины с правоохранительными органами других государств с учетом современного состояния законодательства и правоприменительной практики, теоретических положений криминалистики, уголовного процесса, уголовного права, криминалогии. В частности сформулировано понятие и очерчены правовые основы взаимодействия следственных подразделений Национальной полиции Украины с правоохранительными органами других государств, криминалистическая характеристика этих преступлений, исследованы формы взаимодействия по выявлению и розыску лиц, совершивших уголовное преступление, во время проведения следственных (розыскных) и прочих процессуальных действий, а также предложены пути совершенствования такой следственной деятельности.

Сформулировано определение понятия «международное сотрудничество в расследовании преступлений в сфере банковской деятельности», под которым подразумевается межгосударственная форма сотрудничества в выявлении и расследовании таких преступлений, осуществляемая в соответствующей процессуальной форме на основании УПК Украины и международных соглашений или на основе взаимности между компетентными органами государств в виде запроса на проведение процессуальных действий.

Доказано криминалистическое значение выделение в структуре комплексной криминалистической методики расследования преступлений в сфере банковской деятельности организации взаимодействия следственных подразделений Национальной полиции Украины с правоохранительными органами других государств, что предусматривает обмен информацией, поиск и фиксацию фактических данных, международной правовой помощи во время проведения процессуальных действий, в том числе с использованием помощи международных организаций полицейского сотрудничества, а также иностранных правоохранительных органов и неправительственных учреждений.

Международный розыск следует рассматривать как отдельный институт международного сотрудничества государств в борьбе с преступностью, который существует в неразрывной связи с другими формами такого сотрудничества. Международный розыск при расследовании преступлений в сфере банковской деятельности – регламентированная нормами национального и международного права совокупность следственных (розыскных) действий, негласных следственных (розыскных) действий, административно-проверочных и информационно-справочных мероприятий, осуществляемых по запросам специально уполномоченных органов государств силами правоохранительных органов запрашиваемых стран и координируемых Международной организацией уголовной полиции (Интерпол) с целью установления места нахождения объявленных в розыск лиц при расследовании преступлений в сфере банковской деятельности.

В рамках совершенствования информационно-аналитического обеспечения взаимодействия следственных подразделений Национальной полиции Украины с правоохранительными органами других государств при расследовании преступлений в сфере банковской деятельности целесообразно внедрить современные информационные технологии для осуществления анализа большого количества данных и информации, что поможет эффективно расследовать такие преступления, а также противодействовать отмыванию денег, коррупции и другим видам организованной преступности.

Ключевые слова: преступления в сфере банковской деятельности, следователь, взаимодействие, расследование преступлений, международное сотрудничество, международная правовая помощь, процессуальные действия, Национальная полиция Украины, международные правоохранительные органы.

SUMMARY

Bondar S. Interaction of investigative units of the National Police of Ukraine with law enforcement agencies of other states during the investigation of crimes in the field of banking. – Manuscript.

The dissertation on competition of a scientific degree of the candidate of legal sciences on a specialty 12.00.09 – criminal process and criminology; forensic examination; operational and investigative activities. – National Academy of Internal Affairs, Kyiv, 2020.

The dissertation offers a number of theoretical and practical recommendations on the interaction of investigative units of the National Police of Ukraine with law

enforcement agencies of other states during the investigation of crimes in the field of banking, taking into account the current state of law and law enforcement, theoretical provisions of criminalistics, criminal procedure, criminal law, and criminology. In particular: the concepts and legal basis of interaction of investigative units of the National Police of Ukraine with law enforcement agencies of other states, forensic characteristics of these crimes, characteristics of forms of interaction to identify and search for a person, who committed a criminal offense, and ways to improve the legal, organizational and information-analytical basis for the collection of evidence by the prosecution in the framework of international cooperation.

Key words: crimes in the field of banking, investigator, interaction, crime investigation, international cooperation, international legal assistance, procedural actions, National Police of Ukraine, international law enforcement agencies.